

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 180/1997 vp.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä ulko-

asiainvaliokunnalle lausunnon (PeVL 36/1997 vp). Lausunto on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- lainsäädäntöneuvos Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta muuttaisi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annettua lakia (557/1959) siten, että laista poistettaisiin siinä oleva rajoitus, joka koskee yleissopimuksen määräysten soveltamista tasavallan presidentin virkatehtävissään tekemiin tekoihin. Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yleissopimuksen myös tältä osin.

Lain muuttaminen mahdollistaisi Suomen yleissopimukseen liittymisen yhteydessä vuonna 1959 tekemän varauman poistamisen. Laki ehdotetaan muutettavaksi niin sanotussa supistetussa perustuslainsäätämisyjärjestyksessä (VJ 69 §:n 1 mom.). Laki joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemistä ja rankaisemista koskevan yleissopimuksen eräiden säännösten hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Vuonna 1948 Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa hyväksyttiin yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi. Yleissopimuksen IV artiklan mukaan joukkotuhontaan tai eräisiin muihin yleissopimuksessa rangaistaviksi määrättyihin rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä on rangaistava siitä riippumatta, ovatko he perustuslain mukaisesti hallitusvastuussa olevia henkilöitä (gouvernants), virkamiehiä tai yksityisiä henkilöitä.

Kun Suomi vuonna 1959 liittyi yleissopimukseen, tehtiin sopimukseen eduskunnan aloitteesta varauma, jonka mukaan yleissopimus ei aiheuta muutosta hallitusmuodon 47 §:n 2 momenttiin sisältyvään määräykseen syytteen nostamisesta tasavallan presidenttiä vastaan. Asiasta ulkoasiainvaliokunnalle lausunnon antanut lakivaliokunta katsoi, että se seikka, että tasavallan presidenttiä voitaisiin rangaista sopimuksessa tarkoitetuista rikoksista, oli vastoin tuolloin voimassa ollutta hallitusmuodon 47 §:n 2 momenttia (ks. LaVL 1/1958 vp). Perustuslakivaliokunta yhtyi lausunnossaan tähän kantaan (ks. PeVL 1/1959 vp). Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä on päädytty samaan lopputulokseen (ks. UaVM 12/1959 vp).

Valiokunta panee merkille, ettei Suomella ole tällä hetkellä muita tasavallan presidentin rikosoikeudellista asemaa koskevia varauksia. Perustuslaki 2000 -komitea on ehdottanut hallitusmuodon 47 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että ehdotettu muutos mahdollistaisi yleissopimukseen tehdyn varauksen poistamisen (komiteanmietintö 1997:13). Varauksen pikaisempi peruuttaminen olisi kuitenkin aiheellista, sillä joukkotuhonta sisältyy myös valmisteltavana olevan pysyvän kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntöön, joka on tarkoitus hyväksyä kesällä 1998 järjestettävässä diplomaattikonferenssissa.

Perustuslakivaliokunta on asiasta antamassaan lausunnossa käsitellyt yleisesti varauksien tekemiseen ja peruuttamiseen sekä selitysten an-

tamiseen liittyviä menettelykysymyksiä. Valiokunta toteaa, että nykykäytännön mukaan on asianmukaista, että eduskunta antaa nimenomaisella päätöksellään suostumuksensa eduskunnan toimivallan alaan kuuluvia sopimusmääräyksiä koskevien selitysten antamiseen (PeVL 2/1980 vp ja 28/1997 vp). Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan on tarpeellista menetellä samoin esityksessä tarkoitettussa tilanteessa, jossa on kysymys eduskunnan edellyttämän varauksen peruuttamisesta. Hallituksen esityksen mukainen ehdotus eduskunnan hyväksymispäätökseksi on näin ollen asianmukainen.

Säättämisjärjestyskysymysten osalta perustuslakivaliokunta toteaa, että varauksen poistamista vastaava voimaansaattamislain muutos merkitsee sitä, että joukkotuhontayleissopimuksen tarkoittama syyte voidaan nostaa myös tasavallan presidenttiä vastaan. Tämä on ristiriidassa hallitusmuodon 47 §:n 2 momentin kanssa. Voimaansaattamislaki on säädetty ns. supistetussa perustuslainsäättämisjärjestyksessä. Lakiin ehdotetussa muutoksessa on kysymys alkuperäiseen perustuslakipoikkeukseen nähden toisenlaisesta poikkeuksesta, minkä takia voimaansaattamislain muutosehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 1 momentissa säädettyssä järjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyisi joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi 9 päivänä joulukuuta 1948 tehdyn yleissopimuksen IV artiklan varauksitta.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Markus Aaltonen /sd	Kimmo Kiljunen /sd
jäs.	Esko Aho /kesk	Juha Korkea- oja /kesk
	Satu Hassi /vihr	Martti Tiuri /kok
	Esko Helle /vas	Erkki Tuomioja /sd
	Sinikka Hurskainen /sd	Jarmo Wahlström /vas
	Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk	vjäs. Kaarina Dromberg /kok.
	Antero Kekkonen /sd	

